

PROFESOR TOMISLAV IVANČIĆ

Jedan je Duh Sveti za sve

Razgovarao: Ivan Bradarić
Fotografije: Ivica Beljan

Prof. Tomislav Ivančić je rođen 1938. godine u Davoru. Za svećenika je zaređen 1966. godine. Na papinskom fakultetu Gregoriana u Rimu postigao je doktorat iz teologije. Od 1971. godine predaje na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Napisao je brojna znanstvena i popularna djela. Poznati je predavač i voditelj seminara za evangelizaciju. Utemeljitelj je hagioterapije.

Od 1972. vjeroučitelj je studenata u Zagrebu. Proučava teoretska i praktična pitanja molitve, vjere, obraćenja, te se na neki način smatra začetnikom molitvenog pokreta među Hrvatima.

Nedavno je proslavio svoj 70. rođendan.

Profesore, za što ste posebno zahvalni dobrom Bogu za proteklo razdoblje?

Imati 70 godina. Da sam smio toliko dugo djelovati, stvarati, drugima pomagati. Odmalena sam htio biti ili liječnik ili svećenik, pa je i sva moja unutarnja dinamika bila usmjerena prema tome kako ljudima pomoći. Nisam želio biti profesor. Ali, s vremenom sam shvatio kako je i to bila Božja volja, put kojim me je vodio, da steknem veliko znanje i da bih iz toga mogao više dati. Nije mi prvenstveno to da sam postigao puno, napisao puno knjiga, bio na važnim funkcijama, nego sam Bogu posebno zahvalan jer mi je život bio ispunjen ljudima kojima sam pomogao i koji su pronašli pravi put.

Jeste li pomogli čovjeku?

Mislim da jesam. Čovjeku možeš na različite načine pomoći. Ono što je

moje poslanje bilo i što sam ja nastojao jest iznutra ga osposobiti da stekne viziju smisla vlastitog života. Kada čovjek znade zašto živi, onda i svaki "kako" može prebroditi. U tom pogledu sam istraživao i filozofske i kršćanske i antropološke temelje čovjeka. U tom smislu sam jako zadovoljan i volio bih živjeti još stotinu godina da ljudima pomazem.

Poznati ste. Ljudi vas jako cijene. Puno ste toga postigli. Je li to zbog

toga jer ste puno primili ili zato jer ste puno ulagali?

Za sve što god da sam učinio i izgradio, imam duboku spoznaju da mi je Bog darovao. Kada promatram gdje sam rođen, rastao, kako sam živio, osjećam kako me Bog kao Davida izvukao iz toga blata i sve više i više me vodio naprijed. Razumio sam da me Bog vodi i da Bog ima svoj plan sa mnom. Suradivao sam svom silom svoje duše na tome. Pa i onda kada su me ljudi, bilo u Crkvi, bilo izvan Crkve,

prof. Tomislav Ivančić

kritizirali zbog različitih i drugačijih pogleda nego što oni imaju, ja sam imao snage da ostanem vjeran sebi, a to znači onom njegovu planu koji ima sa mnom. Radio sam i radim još uvijek i moja najdublja čežnja jest da ne prestanem tražiti Boga i njegovu prisutnost. Čim se malo udaljim od njega, osjećam da se gubim, da gubim snagu i smisao. Meni je Bog i početak i snaga i cilj. Sve mi je on. On je bio taj koji mi je dao i mogućnost da mogu surađivati s njime. Pa i onda kada sam imao doživljaj smrti, kada su mi liječnici 1969. godine rekli da ću za dva mjeseca umrijeti, ja sam i tada nalazio s njime pravi odnos i sačuvao me. Moj je cijeli život obilježen njegovim djelovanjem. Često se postidim kada vidim kuda me sve vodio. Imam strašan osjećaj njegove prisutnosti i njegova djelovanja.

Teolog ste, ali i čovjek molitve. Recite mi: kako Bog uslišava naše molitve? Zašto neke usliša, a neke ne usliša?

To sam se i ja uvijek pitao, osobito u radu s molitvenim zajednicama. Onda sam naučio da ne postoji molitva koja nije uslišana. Moje je uvjerenje ovo: molitva je rast čovjeka. Molitva nije kontakt s Bogom u smislu da pritisneš dugme za ono što ti treba. Molitva je zalijevanje i čišćenje prostora u vlastitoj duši da bi čovjek mogao rasti. Svako zalijevanje biljke i dopuštanje da sunce zagrije tu biljku jest rast. U tome doživljam da ne postoji neuslišana molitva.

Drugo je kada pratim neki konkretni cilj molitve pa ne dobijem. Kasnije osjetim kako je ta molitva bila i bolje uslišana nego što sam ja molio onaj čas. Shvatim kako mi nije ni trebalo onaj čas. Recimo, više puta kada sam molio da me Bog izbavi iz neke situacije, da me ozdravi, poslije sam doživio da je ta situacija, ta bolest meni bila snažan poticaj da se trgnem i da pođem Bogu.

Zašto uopće moliti kada Evanđelje kaže da Bog unaprijed zna što nam je potrebno?

Bog zna. Ali, Bog nam je dao slobodu. Ta sloboda je relativna, ali je naša sloboda. Bog može vidjeti kuda će me voditi. Bog, poput roditelja,

voli čuti od svoga djeteta što ono želi. Ako nam Bog daje slobodu, onda nam daje i prostor te slobode i onda nije svejedno da li sam ja odlučio a da Bog želi drugačije. Bog jako respektira moju slobodu. Molitva mi služi da doznam od Boga je li nešto za mene dobro ili nije.

Što mislite o molitvenom pokretu za koji se smatra da ste začetnik u Hrvatskoj? Kako je sve to izgledalo tada, te 1971. u Zagrebu, u Hrvatskoj? Je li molitveni pokret ispunio svoju zadaću?

Te sam 1971. godine kao bolestan došao stanovati kod časnih sestara u Frankopanskoj ulici. One su me u jesen zamolile da imam vjeronauk srednjoškolicima. Radeći najprije sa srednjoškolicima, vidio sam da se moram puno truditi. Ne samo u pouci vjeronauka, nego i u oblikovanju liturgije. A kasnije, kada sam počeo sa studentima raditi, vidio sam da moram puno diskutirati. Vidio sam ubrzo da su studenti nezadovoljni samo u stjecanju znanja iz vjeronauka. To nije samo stjecanje novoga znanja, nego i život. Oni su htjeli da pođemo dalje. Počeli smo čitati Bibliju. Željeli su znati što to konkretno znači obraćenje? Kakav bi to bio čovjek koji je obraćen Bogu? Što je to Božja riječ? Kako nas Božja riječ mijenja, oblikuje? Kako nam pomaže? Što je to molitva? Što je liturgija? I sve to proučavajući došli smo do toga da smo išli praktično sve to probati. I tada je nastao "problem". Počelo se nešto događati. Ljudi su počeli nešto doživljavati, mijenjati se. Tada smo doživjeli nešto više od one molitve koju smo do tada imali: moliš se, moliš, i jedino što znadeš jest da si molio; ništa se ne događa, osim što si umnožio minute i sate molitve i ne znaš da li nešto posebno trebaš očekivati.

Tako se počelo događati da nas je molitva počela odgajati i mijenjati. Da netko tko je živio nemoralno postane moralan. Da netko od studenata tko nije imao vezu sa Crkvom odjedanput mu sve postane jasno - shvati što je to molitva, što liturgija, što Crkva... Njima sam Bog postaje životno načelo. On shvati da se isplati živjeti jedino moralno. Mene je to neizmjereno dirnulo. Nakon toga smo čak počeli primjenjivati neke od elemenata koje

su karizmatici u svijetu već imali. Bilo dar jezika, bilo molitva za druge. I tu je nastalo nešto čime sam i ja sam bio iznenađen. Nisam to očekivao. Nisam o tome puno znao i kao teolog sam morao sve to proučavati i voditi računa da sve to ne bi prešlo na emocionalnu i psihičku razinu, da ljudi ne bi počeli stradavati. Počeo sam proučavati svece i mistike, koja su njihova iskustva. Sve je to podizalo moje spoznaje iz teologije. I dok su mi neki kolege predbacivali i kritizirali me, nisu znali da sam ja i te kako tražio izlaz i tumačenje. Želio sam saznati što se to sve događalo u povijesti Crkve, na Pedesetnici. Što se događalo Petru, Pavlu, drugim apostolima? Nakon toga, kada sam to proučio, otkrio sam okvire u kojima se to treba događati, ali sam istovremeno želio ostati trijezan, razuman, normalan, čovjek koji redovito obavlja sve svoje dužnosti koje mu je Crkva povjerila.

Da li ste u svemu tome uspjeli i što ste posebno saznali?

Meni je najveće otkriće bilo to da Duh Sveti iznutra čovjeka mijenja, daje mu perspektivu života, smisao života, daje mu svjetlo da vidi da je ispravan njegov put, da je zajedništvo Crkve i među ljudima i s Bogom najvažnije. To me je vodilo. Jako smo puno molili, čitali Sveto pismo, išli na hodočašća... Uskoro smo počeli izdavati jedan časopis, a dvorane su sve postale tjesne, jer je sve više ljudi počelo dolaziti. Sve je to meni kao teologu i kao čovjeku dalo veliko otkriće da u našoj molitvi ima ono što je bilo od početaka Crkve i da je to nešto što je temeljno. Shvatio sam da postoje dvije faze čovjekova vjerničkog života. Jedno je kada sam ja kršten i formalno i stvarno sam postao dijete Božje. Upisan sam u knjige matice i u srce Božje. Drugo je da li se u meni dogodio i iznutra jedan prodor Duha Svetoga te on djeluje na taj način da me odgaja te uistinu prihvatim da jesam dijete Božje. Tad mi je to bilo otkriće, da obraćenje, molitva i obnova sakramenata inicijacije, da sve to vodi tome. I nakon što sam s tim spoznajama 1975. godine otišao nadbiskupu Kuhariću da mu kažem, on je bio oduševljen i rekao mi je da je sve u redu i da će i sam doći s nama moliti. Nakon četiri godine on me zamolio

prof. Tomislav Ivančić i fra Ivan Bradarić

da idem držati seminare. Rekao je da je to ono što će Crkvu oživjeti, a to i sam Koncil traži, novu evangelizaciju Crkve. On je organizirao prvi seminar u Mariji Bistrici 15. do 18. rujna 1979., a od tada su krenuli brojni pozivi. Mislim da sam održao dvije, možda tri tisuće seminara.

Spomenuli ste da je u začetku svega bilo i karizmatiskih naglasaka. Rekli ste da ste ispitivali, proučavali, čak i da ste se koristili elementima karizmat-ske molitve. Ova je tema kod nas bila jako popularna osobito devedesetih godina. Mnogi su, jer nisu razumjeli, zabranili. Je li to ispravan potez?

Zabraniti ne, nego ispitivati i obrazložiti što ide a što ne ide. Jer, vidio sam i sam da su neki počeli "jezike" toliko naglašavati pa je to postalo glavno. Ja sam brzo rekao da to nije to. Treba naglašavati drugo: naše zajedništvo, ljubav, praštanje, služiti čovjeku, voljeti čovjeka, donositi Isusa i njegovo spasenje svakome čovjeku, da je to bitno. Ovi karizmatiski fenomeni su nestali. Ne osjećam do dana današnjega da išta manjka. Dapače, došli smo do toga da smo otkrili onu izvornu duhovnost Crkve koju Sveto pismo naglašava, da čovjek cjelovito mora pristupiti toj temi. Kaže Pavao VI. u enciklici "Evangelium nuntiandi" da se treba trijezno i razumno te s određenim razmakom prepustiti Duhu, jer pored Duha Svetoga postoje i drugi

duhovi. I meni je žao da neki moje kolege, osobito teolozi, nisu išli dalje istraživati, nego su ostali na tome početnom. Jer, kada bi taj elemenat bio nešto što trajno pripada Crkvi, onda bi on i ostao u Crkvi. Ali meni je jasno ovo: da je to bio samo početak u Crkvi. To je bio početak Crkve. Zato, karizmatiski pokret i svi oni koji rade u karizmatiskom pokretu ne smiju ostavljati ljude na toj početnoj fazi. Ljudi ne napreduju, niti iz vjeronauka, a ostaju i bez osnovnoga teološkog nauka, pa čak niti u molitvi ne rastu. Oni stalno traže ono početno iskustvo. To je pomalo dječije.

Želite reći da je karizmatiski pokret tek jedna prolazna faza u životu vjernika?

Samo početna faza. I meni je žao da karizmatiski pokret ni u svijetu ni kod nas nije dovoljno iskorišten. Potrebno je da se nakon te početne faze vjernici uče i odgajaju u liturgiji, zajedništvu, svetosti u tradiciji Crkve.

Da li je ispravno karizmatiski pokret vezati isključivo uz protestantizam i da se na taj način etiketira? Kao da se želi reći da Katolička crkva s tim nema ništa.

Ja ne vidim da bismo smjeli uopće tako razmišljati. Moramo znati da s ostalim kršćanima, sa protestantima i pravoslavnima, imamo zajedničke temelje: Isus Krist, Duh Sveti, Sveto

pismo, neki sakramenti. Nije istina da je karizmatiski pokret nastao u protestantizmu. Protestantizam je bio poticaj da se i u Katoličkoj crkvi, u određenom vremenu, ponovo razvije takav pokret. Drugim riječima, nije to sada neki Duh Sveti protestanata pa da je sada prešao na katolike. Nego, to je isti Duh Sveti. Konačno, to što imaju protestanti, to su oni uzeli iz Katoličke crkve, jer je sve to od početaka Crkve.

Koliko traje karizmatisko iskustvo?

Šteta što se i to ne proučava pa da se o tome govori i piše. Moje je iskustvo da jedna molitvena grupa može rasti najviše tri godine, a onda stane i ponavlja molitve koje su naučili. Molitvena grupa, poput karizmatiskog pokreta, daje prvi impuls iskustva Duha. Poslije toga je bitno da molitvena grupa prijeđe u neku vrstu, da tako kažem, neokatekumenata. To znači da oni moraju znati što su postali, temeljito proučiti katekizam, moraju učiti nove elemente molitve, biti ugrađeni i surađivati u svojoj župnoj zajednici. Bez toga sve to skupa nema smisla.

Poneki ljudi u molitvenim grupama uvijek žele ono početno iskustvo, koje je, da se razumijemo, lijepo i korisno. Ali, moramo ići dalje da doživimo nešto novo, pratiti dinamiku duhovnoga života. Možda bismo im mi svećenici u tome trebali više pomoći.

Što je to hagioterapija?

To je istraživanje čovjekove duhovne dimenzije ili duhovne duše – kako mi kažemo u Crkvi: besmrtna duše, i istovremeno istraživanje njegovih rana, čak i bolesti te na koncu istraživanje kako da se čovjeku na toj razini pomogne. Znamo da čovjek griješi. Od grijeha i krivice ga oslobađa Krist po sakramentima Crkve. Međutim, svaki grijeh na meni ostavlja ranu. Isto tako i grijesi drugih: ako me drugi izruga ili na bilo koji način oskrvne moje dostojanstvo, učini mi nepravdu, onda to mene boli. Kao što postoji spas od grijeha i smrti, tako je Isus Krist donio i lijek od patnja, trauma i muka, da bismo mogli živjeti kršćanski. Čovjek se može obratiti. Ali, ako te netko povrijedi, osobito ako te netko iz Crkve povrijedi, ljudi ne idu u crkvu jer su povrijeđeni. Oni ne idu u crkvu, ne zbog

grijeha, nego zbog povrijeđenosti. Naime, ono što mi činimo jest da čovjeka primimo, ispovjedimo i mislimo da je to sve što smo mogli učiniti. Nastojao sam kroz svoj rad stvari drugačije promatrati. Mi time čovjeku još nismo pomogli da bi on i rastao u vjeri. On treba naučiti kako ljudima oprostiti, kako s ljudima komunicirati, kako povjerovati da mu je Bog zbilja oprostio do kraja – sve to spada na područje Crkve, a nitko se time ne bavi. Dobro smo razvili medicinu, psihologiju, a za čovjekovu dušu nemamo pomoći.

Zove se hagio - sveta - terapija zato što želi pomoći čovjeku na području duše, svetoga, a u tome mu može pomoći samo Bog. Tako sam otkrio da nedostaje ta treća dimenzija medicine. Imamo somatsku, imamo psihičku, a gdje je pneumatska? Već je bilo raznih pokušaja, ali nije bilo sustavnoga pristupa tom temi.

Razvijajući to, primijetio sam da jako puno možemo pomoći čovjeku i da čovjeka možemo izliječiti kao čovjeka i da čovjek tim putem može spoznati Boga. Meni je najljepše otkriće da je nemoguće biti ateist. Ateizam je bolest. Svaki čovjek od trenutka začeca spoznaje Boga, ali ta intuitivna spoznaja se kasnije razvija na racionalnu razinu da čovjek to može razumjeti i reći.

Sve me to vodilo da je došlo vrijeme da proučimo što je to duhovna duša. Mi u Crkvi imamo pneumatologiju, a to je znanost o Duhu Svetome. A gdje je znanost o čovjekovu duhu? Primijetio sam da su crkveni oci imali nešto od toga, ali je to kasnije nestalo, nije se razvijalo.

Sve bi ovo trebalo čovjeku otvoriti put prema normalni svetosti. Ja ne moram čovjeku reći: ako sagriješiš, Bog će te kazniti! Nego, čim griješiš, kažu neuro-znanstvenici, stanice tvoga mozga se razaraju. A filozofi za to kažu da se već nešto oduzima. Jer je zlo manjak dobra. Tako, malo po malo, ja imam argumente da se ne isplati činiti zlo, jer to mene razara.

Znači, ako čovjeka promatramo u njegovu skladu: duh, duša i tijelo, onda i njegovu bolest liječimo u tom suodnosu tih triju dimenzija. Čovjeka kao osobu liječimo u njegovoj tjelesnosti, duševnosti i duhovnosti te pro-

matramo kako ove tri dimenzije utječu jedna na drugu?

Katekizam Katoličke Crkve kaže da se čovjek ne sastoji od duše i tijela, nego on jest duša i tijelo. Zato više moramo promatrati da je duša forma tijela. Ne možemo tijelo odvojiti od duše. Tijelo je tijelo samo ako je oživljeno od duše. Znači, ja mogu govoriti da u mom mozgu postoji duhovni život. Prema tome, svaka bolest mene boli, na tijelu podnosim patnje, ali ja patim i na psihi, ja patim i na duši ukoliko ne prihvaćam to svoje stanje, ne znam dati značenje toj svojoj patnji. Tako, čitav čovjek pati. Isto i kada sam učinio neki grijeh. To ne znači da samo moja duša pati, nego čitav organizam. Isto i kada liječnik liječi neku bolest, čitavom organizmu pomaže. I kada psihijatar liječi neku duševnu bolest, pomaže cijelome biću. Mi ne možemo dijeliti tijelo, psihu, duhovnu dušu.

Kada čovjeku liječiš duhovnu dušu, on nalazi smisao. Na primjer, mi imamo suicidalnih ljudi, depresivnih ljudi, koji traže kod nas pomoć i dosta uspijevamo. Psihijatrija s time ima dosta muke da postigne rješenje za takve ljude. Pa čak i shizofrenične ljude uspijevamo ojačati da mogu raditi, živjeti normalno u obitelji.

Zato smatram da će 21. stoljeće biti stoljeće duha i da će na tom području biti golemih otkrića. Da ćemo tek tada shvatiti zašto se isplati biti čovjek, zašto moralan, zašto human, zašto s Bogom biti. Ne možeš živjeti duhovnu razinu a da nisi s Bogom. Ateizam nema smisla.

Što kažete na ove nove kampanje koje promiču ateizam? Što čovjek s time želi poručiti?

Ateisti se osjećaju ugroženi i to je njihova reakcija. Mi znamo da Bog postoji. I ateisti znaju da Bog postoji, ali se bore za to da ga se makne iz društva. Oni za sebe kažu da su a-teisti.

S druge strane to je ideologija kojom se suprotstavljaju. Kod nekih je to primisao kako bi na taj način mogli, izbacivanjem svih religija, dospjeti do zblizavanja ljudi. Jer su, navodno, zbog svoga fundamentalizma neke religije opasnost društvu. Zbog toga religiju treba maknuti. Ne možeš reći da čovjeku koji drugoga tuče rukom treba odrezati ruku. Ne, nego ga treba

poučiti da ne radi te stvari. Ako imamo bolesnih ljudi, to ne znači da naše bolnice ne rade svoj posao i da ne vrijede, nego da pacijenti ne primjenjuju propisane terapije i ne uzimaju lijekove. Prema tome to je glupa i naivna ideološka reakcija koja ne dovodi do zblizavanja jer stvara nove konflikte. Ne dovodi ni do kakvoga humaniziranja društva. Rješenje je da idemo znanstveno korak po korak i da otkrivamo istinu.

Kako se društvo, kako se vlasti trebaju postaviti naspram tome? Što ako sutra zagrebačkim tramvajima osvanu takvi plakati? Može li se to zabraniti?

Ne možemo zabraniti nekome da psuje. Ja mogu sebe odgajati da mi psovka bude nešto što nije dio mog života. Mogu odgojiti sebe da i tu rekla da Boga nema primim kao nešto što je trenutno pomodarstvo. Ja shvaćam da Boga ima. I kad sam zdrav i kad sam bolestan. Što mi znači da Boga nema, kako ću uživati ako sam bolestan? Ja uživam kad znam da Bog postoji i kada znam da ću preživjeti smrt. Ne možeš reći da sunca nema kad sunca ima, ono sja.

Napisali ste šezdesetak knjiga, brojne priloge i znanstvene članke. Što ste kroz svoje pisanje i predavanja željeli poručiti čovjeku?

Dobro je biti čovjek ako živimo po onome što nam poručuje savjest i što nam govori duh. Lijepo je biti čovjek ako čovjek voli čovjeka. Tri stvari su mi postale jasne. Najvažnije je početi voljeti sebe. Jedina šansa koju imam to sam ja. Ako ja volim sebe, onda ću shvatiti da ja ne mogu sebe spasiti ni od smrti, ni od ikakve sudbine, ni od ikakvih katastrofa, nego samo ukoliko sam s Bogom. Zato ću tražiti Boga, svom dušom, svim silama, jer Bog je jedini moj spas. Sada se postavlja pitanje kako do Boga? Ako ja čovjeka mrzim, ne mogu do Boga, jer Bog je ljubav. Ako čovjeku ne opraštam, ni meni se ne prašta. Meni dolazi odjedanput novi zahtjev: ja moram voljeti čovjeka. Meni je čovjek sudbina. Meni je čovjek ili pakao ili nebo. Kada ja volim čovjeka, ja znam da sam širok, da sam s Bogom, da sam s ljudima. Kad volim sebe, volim Boga, a do Boga dolazim po čovjeku. ● ● ●